

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DİN
EĞİTİMİ: ERKEN DÖNEM DİN EĞİTİMİNE
İLİŞKİN EBEVEYN GÖRÜŞLERİ

RELIGIOUS EDUCATION IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTI-
TUTIONS: PARENTS' OPINIONS ON EARLY
PERIOD RELIGIOUS EDUCATION

İLYAS ERPAY

[Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı
Faculty Member, PhD., Siirt University, Faculty of Theology,
Department of Religion Education
ilyaserpay@hotmail.com
orcid.org/0000-0003-2350-6998]

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 08 Ağustos/August 2020

Kabul Tarihi / Accepted: 21 Ekim/October 2020

Yayın Tarihi / Published: 15 Aralık/December 2020

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

Yıl / Year: 2020 *Sayı – Issue:* 49 *Sayfa / Pages:* 179-215

Atf/Cite as: Erpay, İlyas. “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi: Erken Dönem Din Eğitimi- İlişkin Ebeveyn Görüşleri Religious Education in Pre-School Education Institutions: Parents' Opinions on Early Period Religious Education”. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi- Ondokuz Mayıs University Review of the Faculty of Divinity 49 (Aralık-December 2020): 179-215. [https://doi.org/ 10.17120/omuifd.778128](https://doi.org/10.17120/omuifd.778128)

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via plagiarism software. <http://dergipark.gov.tr/omuifd>

Copyright © Published by Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi – Ondokuz Mayıs University, Faculty of Divinity, Samsun, Turkey. All rights reserved.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Din Eğitimi: Erken Dönem Din Eğitimine İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Öz: Okul öncesi eğitim kurumları olarak anaokulu, yaşamın en önemli kademelerinden biridir ve çocukların ebeveyn haricinde bir başka eğitmen ile karşılaştıkları ilk dönemdir. Bu evre çocuklar açısından olduğu kadar, ebeveynler açısından da önemlidir. Çünkü bu döneme kadar çocukların bakımı, alışkanlıkları, dini, ahlaki ve eğitimi üzerinde tamamen hakim olan ebeveynler, bu aşamayla birlikte hakimiyetlerini çocuğun öğretmenleri, arkadaşları ve çevresi ile paylaşmak zorunda kalırlar. Anaokulu döneminden itibaren artık eğitimin bir paydaşı haline gelen ve her açıdan çocuğunun iyi yetişmesini isteyen ebeveynler, kendi milli ve dini değerleri ile örtüşen bir eğitimin çocuklarına verilmesini önemserler. Bu bakımdan ebeveynlerin mevcut eğitim ve öğretime dair görüşlerinin ortaya konması, eğitimin diğer paydaşları olan öğretmen, öğrenci, müfredat vb. unsurları arasında senkronize bir şekilde yürütülmesi açısından önemlidir. Dolayısıyla ebeveynlerin okul öncesi ve anaokulunda din eğitimine ilişkin görüşlerinin irdelendiği bu çalışma, 2018-2019 eğitim öğretim yılı ikinci dönemi içerisinde Siirt il merkezindeki resmi anaokullarına çocuklarını gönderen ebeveynler ile yapılmıştır. Bu çerçevede okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi din eğitimi verilmesi yönündeki ebeveyn görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre okul öncesi din eğitimi verilmesi yönünde ebeveynlerden koşulsuz destek verenlerinin yanı sıra pozitif yaklaşım sergileyen ancak bunun için çeşitli koşullar öne süren ebeveynlerin olduğu görülmüştür. Bununla birlikte bazı ebeveynler ise okul öncesi dönemde din eğitiminin verilmesini desteklemiş; ancak bu eğitimin ailelerce verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan okul öncesi dönemde din eğitiminin verilmesini uygun bulmayan ebeveynlerin, uygun bulmama gerekçeleri ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Din eğitimi, Okul öncesi dönem, Okul öncesi dönem din eğitimi, Anaokulu, Ebeveyn görüşleri.

Religious Education in Pre-School Education Institutions: Parents' Opinions on Early Period Religious Education

Abstract: Kindergartens as pre-school education institutions are one of the most important stages of life and the first period in which the children encounter another instructor other than their parents. This stage is as important for parents as it is for children. Because parents, who have a complete command of their children's care, habits, religion, manners and training until this period, have to share their dominion with the child's teachers, friends and surroundings. Parents, who became a partner to the education starting with kindergarten and want to raise their child in the best way, care about

giving their children an education that coincides with their own national and religious values. In this regard, setting out parents' views on current education and training is important in terms of conducting the education synchronized with other elements of education such as teacher, student, curriculum. Therefore, this study, in which the parents' opinions on religious education in pre-school and kindergartens are examined, was done with parents who send their children to formal kindergartens in Siirt Center during the second semester of the 2018-2019 academic year. Within this framework, parents' opinions on giving religious education in pre-school institutions were tried to be put forward. According to the findings obtained from the study, apart from parents who give unconditional support about giving religious education in pre-school period, it has been observed that there are other parents who have taken a positive approach but have put forward various conditions for this. In addition, some parents supported the religious education in pre-school period; but stated that this education should be given by the families. On the other hand, there are parents who do not consider it appropriate to give religious education in pre-school period; their reasons for not finding it appropriate are put forward in this study.

Keywords: Religious Education, Pre-School Period, Pre-School Period Religious Education, Kindergarten, Parent Opinions.

Giriş

İnsanların gelişim evreleri birbirinin devamı niteliğindedir ve her evre bir sonraki evreleri derinden etkiler. Gelişim basamakları doğum öncesi, bebeklik, okul öncesi, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik evresi gibi çeşitli dönemlere ayrılarak nitelenirse de bu evreleri birbirinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün değildir. Her evre kendinden sonraki dönem için başlangıç evresidir. Ve insan her evrede farklı gelişim alanlarında farklı özellikler göstermektedir. Dini gelişim de fiziksel, bilişsel, sosyal vb. gelişim alanları gibi insanın gelişim gösterdiği alanlardan birisidir. İnsanın dini gelişimi açısından kritik dönemlerin bilinmesi yapılacak olan eğitim ve din eğitiminin belirleyicileri olması hasebiyle önem arz etmektedir.¹

Erken çocukluk eğitimi alanında yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş uygulamalar, nitelikli ve istenilen davranışlara sahip sağlıklı nesil-

¹ Cemal Tosun - Fatma Çapcıoğlu, "4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5 (2015): 706.

ler yetiştirebilmek için eğitimin çok küçük yaşlardan itibaren başlaması gerektiğini ortaya koymuştur.² Eğitimi doğumla birlikte başlatan ve erken çocukluk eğitimi alanında önemli bir yeri olan Montessori, özellikle be-
dinsel, zihinsel ve kişilik açısından gelişimin önemli olduğu ve duyarlılık
dönemi olarak adlandırılan ilk altı yılın çok iyi değerlendirilmesi gerekti-
ğini belirtmektedir.³ Montessori, yaklaşımlarını sadece genel eğitim için
değil, kurmuş olduğu okulda bizatihi din eğitimi için de hayata geçirmiştir.⁴

Çocuğun içinde yetiştiği toplumun gelenekleri, dini, değerleri, ahlaki
onun eğitiminde ve yaşamında belirleyici konumundadır. Dolayısıyla
bütün bu birikimlerin yanı sıra yeni değişimlere karşı ayak uyduracak
bakış açısının çocuklara kazandırılmasında temel araç olan eğitim, çocuk-
luğun ilk evresinden itibaren karşılaşılan⁵ ve her dönem ve şartlara göre
gelişen dinamik bir mekanizmadır. Eğitim sürecinde çocuk, toplumun
değerlerini, kurallarını, rollerini ve standartlarını sosyal gelişim sürecinde
öğrenerek sağlıklı ilişkiler geliştirir ve topluma uyum sağlayabilir.⁶ Bu
aşamada önemli bir yeri olan okul öncesi kurumlar sayesinde ebeveyn-
ler, okul yönetimi ve öğretmenle karşılıklı görüş alışverişinde bulunabilir,
çocuğun gelişimine katkısı olacak konularla ilgili öneriler sunabilir ve
karar verme sürecine etkin katılım sağlayabilirler.⁷ Bu bakımdan çocukla-
rın eğitimi ve gelişimi sürecinde aile önemli bir rol üstlenir ve bu aşama-
da çocukların bütün sorumluluğu ailelere aittir. Anne babalar çocuk üye-

² Dilsiruz Cömert - Gileç Havise, "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen- Aile- Çocuk ve Kurum", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/131-145 (2004): 133.

³ Akt. Hasan Hüseyin Kılınç v.dğr., "Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen ve Veli Etkileşimi Üzerine Bir Çalışma", *Route Educational and Social Science Journal* 3/1 (2016): 353.

⁴ Cemil Oruç, "Montessori Eğitim Yaklaşımının Din Eğitimine Uygulanması: Godly Play Örneği", *Değerler Eğitimi Dergisi* 17/38 (2019): 237.

⁵ Cemil Oruç, "Okul Öncesi Dönem Çocuğunda Ahlaki Değerler Eğitimi", *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama* 2 (23 Temmuz 2010): 38.

⁶ Berrin Dinç, "Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Hakları Eğitimi Konusundaki Görüşleri", *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 3/1 (28 Mart 2015): 9.

⁷ Cömert - Havise, "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen-Aile- Çocuk ve Kurum", 134.

rinde hukuki açıdan vasidirler. Bu bakımdan doğumundan itibaren anne-baba, çocuğun bakımına, barınmasına, gözetimine ve eğitimine özen göstermekle yükümlüdür. Aileler çocuğun genel eğitiminden sorumlu olduğu gibi ahlaki ve din eğitiminden de sorumludurlar. Çocuğa ilk dini bilgiler ailede verilmeye başlanmalıdır; ancak bunun için anne-babanın çocuk psikolojisini iyi bilmesi,⁸ dini bilgiye hakim olması ve pedagojik altyapısının olması gibi bazı kazanımları elde etmiş olması önemlidir. Nitekim aile çocuğa din eğitimini kendisi verebileceği gibi ailelerin uygun göreceği kişi, kurum ve kuruluştan destek alabilir. Son zamanlarda Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) bünyesindeki okul öncesi çocuklar için açılan Kur'an Kursları ve ebeveynlerin kursa olan talepleri, okul öncesi din eğitimi gereksiniminin varlığını göstermiştir. Diğer taraftan bazı dini oluşumlar çeşitli kurslardan alınan sertifikalar çerçevesinde okul öncesi çocuklara din eğitimi vermeye başlamışlardır. Ülkemizde henüz metodolojisi yeterli derecede ortaya konmamış bir alanda bilimsel temele dayanmadan yapılan değişik kurumlardaki din eğitiminin çocuklar üzerinde farklı sorunlara yol açabileceği de ayrı bir mesele olarak karşımızda durmaktadır.

2018 TÜİK verilerine okul öncesi kurum sayısı 31.246'ya, derslik sayısı 78.852'ye, öğrenci sayısı 1.501.088, öğretmen sayısı ise 84.257 ulaşmıştır.⁹ Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Programından ise 2018 yılı itibariyle 106 bin öğrenci yararlanmıştır.¹⁰ Bunu yetersiz görmüş olacak ki Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile ikili protokoller çerçevesinde okul öncesi dönem çocuklarının dini gelişim ihtiyaçlarının karşılanması için farklı etkinlikler

⁸ Mehmet Emin Ay, "Ailede Verilecek Din Eğitiminde Genel Prensipler", *İslam' da Aile ve Çocuk Terbiyesi (II)*, ed. İbrahim Canan (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005), 365.

⁹ "Öğretim Yılına Göre Okul Öncesinde Net Okullaşma Oranı, Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı", erişim: 27 Eylül 2019, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018.

¹⁰ Teceli Karasu, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi (Muş İli Örneği)", *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, 51 (30 Haziran 2019): 483.

düzenleme çabası içerisinde.¹¹ Örneğin Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile İl Müftülüğü arasında imzalanan protokol çerçevesinde, ebeveynlerin yazılı beyanı esasınca isteğe bağlı olarak anaokulu ve anasınıfı eğitimi alan çocukların haftalık üç saat Kur'an Öğretimi ve Peygamber Efendimizin hayatı konusunda din eğitimi alması planlanmıştır.¹² Son zamanlarda erken dönem çocuklara din eğitimi için bu tarz girişimlerin yaygınlaştığı görülmektedir.

Okul öncesi çocukların özellikleri, dini gelişimleri ve din eğitimi ile ilgili ülkemizde belirli ölçüde çalışma mevcuttur. Bunun yanı sıra okul öncesi din eğitimi bağlamında Kur'an Kursları özelinde çalışmalar yeni de olsa yapılmaya başlanmıştır. Ancak okul öncesi DİB-MEB ikili protokoller çerçevesinde resmi okul öncesi kurumlarda uygulanan din eğitiminin daha çok yeni ve kısıtlı bir uygulama olması hasebiyle okul öncesi kurumlarda din eğitimi konusunda çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu konuda son yıllarda Semra Akto ve Akif Akto'nun (2017)¹³ birlikte yapmış oldukları okul öncesi öğretmenlerinin din eğitimine yönelik bakış açılarını ortaya koyan çalışmaları önemlidir. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerin, okul öncesi din eğitimine yaklaşımlarının bilimsel bir temele dayanmadığı, ideolojik bakış açılarını yansıttığı sonucuna ulaşılmış ve çözüm önerisi olarak okul öncesi kurumlarda din eğitimi için okul öncesi dönemin gelişim özellikleri ve öğrenme psikolojisinin dikkate alınması gerektiği sunulmuştur.¹⁴

¹¹ Karasu, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi (Muş İli Örneği)", 483.

¹² Kübra Çelebi v.dğr., "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Din Dersine Yönelik Görüşleri", *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/5 (15 Aralık 2016): 2281.

¹³ Semra Akto - Akif Akto, "Okul Öncesi Öğretmenlerin Din Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi (Nitel Bir Araştırma)", *e-Şarkiyat İlmî Araştırmaları Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 9/2 (30 Kasım 2017): 1096-1121.

¹⁴ Akto - Akto, "Okul Öncesi Öğretmenlerin Din Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi (Nitel Bir Araştırma)", 1096.

1. Araştırmanın Problemi

Okul öncesi eğitim dönemi, çocuklardan daha fazla ebeveynlerin karar vermede etkin olduğu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakış açısından yola çıkarak okul öncesi eğitim kurumlarında ve anaokulunda din eğitimi verilmesi konusunda ebeveynlerin yaklaşımlarının ne olduğu bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu çerçevede çalışmanın temel problemini "Çocuklarını resmi okul öncesi eğitim kurumlarına gönderen ebeveynlerin bu kurumlarda din eğitimi yapılması konusundaki yaklaşımları nedir?" sorusu oluşturmaktadır. Bu ana problem çerçevesinde aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

- Çocuğunu anaokuluna gönderen ebeveynler okul öncesi eğitimde çocuklara din eğitimi verilmesini uygun buluyorlar mı?
- Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara din eğitimi verilmesini isteyen ebeveynlere göre din eğitimi verilmesini isteme gerekçeleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara din eğitimi verilmesini istemeyen ebeveynlere göre din eğitiminin verilmemesini gerektiren nedenleri nelerdir?
- Okul öncesi kurumlarda din eğitimi verilmesi durumunda ebeveynler dersin (zorunlu veya seçmeli) nasıl olmasını isterler?
- Okul öncesi kurumlarda din eğitimi verilmesi durumunda ebeveynler ders içeriğinin hangi konulardan oluşmasını isterler?
- Ebeveynler okul öncesi dönemde kaç yaş çocuklar için din dersi verilmesini uygun bulurlar?
- Ebeveynlerin din eğitimini aldığı kurum ile okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklarına din eğitimi verilmesine dair görüşü arasında ilişki var mıdır?

2. Çalışmanın Amacı Ve Yöntemi

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Siirt ili merkezindeki resmi okul öncesi eğitim kurumlarına çocuklarını gönderen ebeveynlerin, okul öncesi dönemde din eğitiminin verilmesi yönündeki düşüncelerinin belirlenmesi, ebeveynlerin dini bilgi düzeyi ile okul öncesi ve anaokulunda din eğitimi verme arasındaki ilişki durumu, din eğitimi

verilmesini arzu eden ebeveynlerin dersin zorunlu veya seçmeli mi olacağı, ders içerikleri, aynı zamanda okul öncesi ve okul öncesi kurumlarda din eğitimi istemeyen ebeveynlerin gerekçeleri ile kaygılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Çocukların eğitimi ve gelişimi sürecinde aile önemli bir rol üstlenir ve bu süreçte çocukların bütün sorumluluğu ailelere aittir. Bir anne-baba çocuğun sadece bakımını yapmak ve barınmasını sağlamakla yükümlü değildir. Onların eğitimleri ile ilgilenmesi barınma ve bakımını sağlamak kadar önemlidir. Bu bakımdan ebeveynler çocuğun genel eğitiminden sorumlu olduğu gibi ahlaki bakımdan ve din eğitimi açısından da sorumludurlar. Hatta din eğitimi konusunda çocukların eğitimsiz kalması dinen hoş karşılanmadığı gibi, halk arasında da mesuliyet olarak kabul görür. Ebeveynler din eğitimi kendileri verebilecekleri gibi çeşitli kurum ve kişilerden yardım alabilir. Bunu yaparken kendi milli ve dini değerleri ile örtüşen bir eğitimin çocuklarına verilmesini önemserler. Dolayısıyla okul öncesi dönemde din eğitimine dair ebeveyn görüşlerinin alınarak, ortaya çıkan sonuçların okul öncesi eğitim kurumları, din eğitim faaliyeti yürüten kurumlar ve din eğitimcisi yetiştiren kurumlarca paylaşılmasının önemi ortaya çıkmıştır. Ayrıca okul öncesi kurumlarda din eğitimi verilmesi konusunda yapılan bu çalışma alana katkı sunması açısından önemlidir.

2.3. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Siirt ili merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokulu kurumlarına çocuklarını gönderen ebeveynlerin, okul öncesi eğitim döneminde ve anaokullarında çocuklara din eğitiminin verilmesi yönündeki düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada nicel araştırma metodlarından tarama (Survey) modeli kullanılarak seçilen çalışma gurubuna anket tekniği uygulanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya günümüzdeki bir durumu bulunduğu şartlar içerisinde tanımlamayı amaçlar.¹⁵ Anket tekniği ise belirli bir araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış sorularla çeşitli kimselerin bilgi, tecrübe ve

¹⁵ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel Yayın, 2009), 77.

düşüncelerini almak için yapılan soruşturmadır.¹⁶ Çalışmada bu doğrultuda elde edilen bulgular betimlenerek; ebeveynlerin okul öncesi din eğitimine ve okul öncesi kurumu olan anaokulunda din eğitimine bakış açıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.4. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, Siirt ili Merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarına çocuklarını gönderen ebeveynler oluşturmaktadır. Siirt ili ve ilçelerde 23 okul öncesi eğitim kurumu ve bu kurumda okuyan 2.888 erkek, 2.586 kız olmak üzere toplam 5.474 öğrenci bulunmaktadır. Köylerinde ise 6 okul öncesi eğitim kurumu ile 1.563 erkek, 1.559 kız olmak üzere toplamda 3.122 öğrenci bulunmaktadır.¹⁷ Bünyesinde ana sınıfı bulunan okul sayısı şehirde 70, köy ve vilayetlerde 165 olmak üzere toplamda 235'dir.¹⁸ Siirt il Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı, Siirt Merkez ilçede toplam 12 anaokulu mevcuttur.¹⁹ Araştırma örneklemini, 2018-2019 eğitim öğretim yılı il merkezinde bulunan anaokullarına çocuklarını gönderen 76

187

OMÜİFD

2.5. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerin elde edilmesi için anket tekniği kullanılmıştır. Anketin hazırlanma aşamasında konuyla ilgili yapılan çalışmalar taranmış, konuyla bağlantılı olan belgeler incelenmiş, alan uzmanları ile görüşmeler yapılmıştır. Anket, birisi açık uçlu soru olmak üzere toplamda 19 sorudan oluşmuştur. Valilik makamından izin alınması sonrasında çalışmanın pilot uygulaması yapılarak eksik-

¹⁶ Suat Cebeci, *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri* (Bursa: Alfa Yayınları, 1997), 93.

¹⁷ "Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim", *Resmî İstatistik Programı Yayınıdır* (Ankara, y.y.), 52, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_organ_egitim_2018_2019.pdf.

¹⁸ "Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim", 69.

¹⁹ "Diyanet İşleri Başkanlığı Siirt Müftülüğü", erişim: 26 Mart 2019, <https://siirt.diyaret.gov.tr/Sayfalar/ContentDetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal2&ContentCategory=personelimiz>.

likler giderilmiş ve sonrasında anketin asıl uygulamasına geçilmiştir. Anket Siirt il Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı il merkezinde bulunan 12 resmi anaokulundan farklı mahallelerdeki yedi anaokulunda yürütülmüştür. Çocuklarını anaokuluna gönderen ebeveynlerden 280 kişiye anket formu dağıtılmış; ancak 225 anket formunda dönüş olmuş ve bu anketlerin 202'si istatistiksel analize tabi tutulmuştur. 23 anket formu ise büyük ölçüde boş bırakıldığı ve uygun doldurulmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Elde edilen ham veriler bilgisayar ortamında "SPSS 20 Programı" ile değerlendirilmiş olup, iki ayrı analiz yapılmıştır. Bunlardan ilki betimsel istatistik olan frekans dağılımı analizidir. Diğeri ise çapraz analiz ve Ki-Kare testleridir. Yüzde analizi ile ankete katılan ebeveynlerin okul öncesi din eğitimini uygun bulma durumu, uygun bulan ebeveynlerin ne sebepten uygun bulduğu, uygun bulmayan ebeveynlerin uygun bulmama nedenleri, uygun bulması halinde ders içeriğinde olmasını istedikleri dersler, öğretici tercihleri vs. hakkındaki görüşlerine yönelik elde edilen verilerin yüzdelik dağılımına bakılmıştır. Çapraz analiz yöntemi ile de değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

3. Bulgular Ve Yorumlar

Araştırma kapsamındaki katılımcıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde katılımcıların %37,6'sını kadın, % 62,4'ünü ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Erkeklerin çalışma oranı kadınlara göre yüksek olduğu düşünüldüğünde ailelerin çocukları kreşe bırakma ve alma, genelde işe başlama ve işten dönme zamanında babalar tarafından yapıldığını söylememiz mümkündür. Yaş durumuna baktığımızda katılımcıların %57,9'u 18-34 yaş aralığında iken, %42,1'i 35-50 yaş aralığındadır. Bu durumda anketi dolduran ebeveynlerin büyük bir bölümünün 34 yaş ve altı genç erişkinlerden oluştuğunu söylemek mümkündür. 2018-2019 Siirt ilinde resmi anaokuluna giden öğrencilerin, %13,9'u 4, %39,1'i 5, % 47,0'si ise 6 yaşındadır. Buna göre okul öncesi dönemi çocuklarında yaşların yükselmesiyle birlikte anaokuluna katılımın da arttığını söyleyebiliriz. Bu durumda okul öncesi çocukların anaokullarına daha çok (%47,0) 6 yaşındayken gittikleri görülmektedir. Bu-

nunla beraber 4-6 Yaş Kur'an kursları öğretim programı için daha çok (%48,0) 5 yaşındaki okul öncesi çocukların devam ettiklerini söyleyebiliriz.²⁰

Araştırmaya katılan ebeveynlerden eğitim durumuna baktığımızda, annelerin % 10,4'ünün okuma-yazmasının olmadığı görülmüştür. Diğer %26,7'si ilkokul, %20,3'ü ortaokul, %21,3'ü lise, %19,8'i üniversite ve %1,5'i ise yüksek lisans/doktora mezunudur. Anaokulu öğrenci annelerinin büyük bir kısmı ilkokul mezunudur, bunu müteakiben lise, ortaokul, üniversite ve lisansüstü eğitimi alanlar gelmektedir. Ortaya çıkan tabloya göre okuma yazma bilmeyen annelerin azımsanmayacak oranı dikkati çekmektedir. Ebeveyn babaların eğitim durumu incelendiğinde %1,5'inin okuma yazma bilmediği, %13,4'ünün ilkokul, %10,4'ünün ortaokul, %30,2'sinin lise, %42,1'inin üniversite ve %2,5'inin ise yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Buna göre anaokuluna giden öğrencilerin babalarının büyük bir kısmı üniversite mezunudur, bunu lise, ilkokul, ortaokul ve lisansüstü eğitimi alanlar takip etmektedir.

Eğitim durumu açısından anne ve babalar karşılaştırıldığında genel itibariyle babaların eğitim alma oranı annelere göre çok daha yüksektir. Diğer taraftan babalara göre annelerde okuma-yazma bilmeyenlerin oranının çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra annelerde ilkokul ve ortaokul mezunu oranı yüksek iken babalarda bu oranın düşük olduğu tespit edilmiştir. Ancak lise ve üniversite bitiren babaların oranı annelere göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu da anne ve babalar arasındaki eğitim durumundaki farklılığı ortaya koymaktadır. Siirt genelinde ve bölgedeki eğitim durumuna baktığımızda okuma yazma bilmeyen kadın oranı, erkeklere göre yüksektir. Okuma yazma bilen kadınların ise çoğunluğunu ilkokul mezunu oluşturmaktadır. Ortaokul, lise, yüksekokul veya fakülte bitiren kadın oranı ise erkeklere göre daha düşüktür. Siirt genelinde eğitim durumu hakkında TÜİK verilerine baktığımızda 15 yaş ve üzeri okuma yazma bilmeyen kadın sayısı 17.982,

²⁰ İbrahim Kurt, *Velilerin 4-6 Yaş Gurubu Kuran Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri Ve beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)* (Y. Lisans Tezi) (Hitit Üniversitesi, 2017), 51.

erkek sayısı ise 3.343, toplam sayısı ise 21.325 dir.²¹ Dolayısıyla elde ettiğimiz bulgular aynı zamanda çalışmanın yapıldığı ilin bulunduğu bölgenin kadın eğitimi durumunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin %70,8'i Kur'an okumasını bildiğini; %29,2'si ise Kur'an okumasını bilmediğini belirtmiştir. Ebeveynlerin dini konularda bilgi düzeyi hakkında fikir edinilmek amacıyla katılımcılara "dini konulardaki bilgi düzeyiniz nedir?" sorusu sorulmuş ve bu soruya %1 katılımcı din ile ilgili hiçbir bilgi sahibi değilim cevabını vermiş; diğer katılımcıların ise %51,5'i dini pratikleri yapacak seviyede olduğunu, %32,7'si dini konulara iyi derecede hakim olduğunu, %9,9'usu genel kültür seviyesi kadar ve %5'i ise din ile ilgili çok az bir bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir. Buna göre ebeveynlerin dini bilgi durumlarının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin din eğitimi aldığı kurum dağılımına baktığımızda ebeveynlerin %35,6'sı din eğitimini aileden, %23,8'i okuldan, %22,3'ü Kur'an Kursundan, %2,5'i medreseden, %6,4'ü camiden aldığını, %7,9'u ise din eğitimini kendi imkanlarıyla öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu durumda ebeveynler din eğitimini büyük oranda aileden, daha sonra okul ve Kur'an kurslarından almış görünmektedir. Ebeveynlerin cami ve medreselerde din eğitimini alma oranının oldukça düşük olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmanın yapıldığı ilin medreselerle tanınması itibarıyla ebeveynlerin din eğitimi oranında medreselerin düşük olması dikkati çeken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tabloya göre ebeveynlerin din eğitimi almaları konusunda aile, okul ve Kur'an kursunun diğer kurumlara göre çok daha fazla rol üstlenmiş olduğunu söyleyebiliriz.

²¹ "Türkiye İstatistik Kurumu", *İllere Göre Bitirilen Eğitim Durumu, 2008-2018*, erişim: 03 Nisan 2020, <http://tuik.gov.tr/PreTabloArama.do>.

Tablo 1. Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimde Çocuklara Din Eğitimi Verilmesini Uygun Bulma Durumu

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesini uygun buluyor musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Verilmelidir	128	63,4
Fark etmez	52	25,7
Kesinlikle verilmemelidir	22	10,9
Toplam	202	100,0

Okul öncesi çocuklara din eğitimi verilmesini uygun bulan katılımcı ebeveynlerin oranı %63,4 iken, kesinlikle verilmemelidir diyenlerin oranı ise %10,9'dur. Din eğitiminin verilmesi ya da verilmemesi konusunda kesin bir görüşe sahip olamayan %25,7 oranındaki ebeveyn ise fark etmez olarak görüşlerini bildirmişlerdir. Bu durumda ebeveynler tarafından anaokullarında din eğitimi verilmesi konusuna olumlu baktıklarını söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra anaokullarında din eğitimi kesinlikle verilmemesi gerektiğini belirten ebeveynlerin az da olsa varlığı dikkate değer bir diğer konudur.

Tablo 2. Okul Öncesi Çocuklara Din Eğitimi Verilmesini İsteyen Ebeveynlere Göre Din Eğitimi Verilmesini İsteme Gerekçeleri

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesini istiyorsanız, niçin istiyorsunuz?	Katılıyorum %	Katılmıyorum %	Toplam %
Çocuğumun bilinçli bir din eğitimi almasını istiyorum	65,0	35,0	100,0
Çocuğumun davranışlarına olumlu etkisi olacağını düşünüyorum	43,9	56,1	100,0
Okul öncesi din eğitiminin daha kalıcı olacağını düşünüyorum	42,2	57,8	100,0
Çocuğumun din eğitimi konusunda eksik olduğunu düşünüyorum (Ailede din eğitimi yetersizliği)	15,6	84,4	100,0
Çocuğumun ileri yaşlarındaki din algısına temel olacağını düşünüyorum	35,0	65,0	100,0
Ahlaki değerlerin farkında olmasını istiyorum	42,8	57,2	100,0
Akranlarıyla birlikte din eğitimi almasının daha çok istek uyandıracığını düşünüyorum	29,4	70,6	100,0

Okul öncesi eğitim döneminde çocuklara din eğitimi verilmesini uygun gören katılımcılara din eğitimi verilmesini isteme gerekçeleri sorulmuş ve birden çok gerekçenin seçilmesine olanak tanınmıştır. Sunulan seçenekler içerisinde “*çocuğumun bilinçli bir din eğitimi almasını istiyorum*” gerekçesine katılımcıların %65’i, “*çocuğumun davranışlarına olumlu etkisi olacağını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %43,9’u, “*ahlaki değerlerin farkında olmasını istiyorum*” gerekçesine katılımcıların %42,8’i, “*okul öncesi din eğitiminin daha kalıcı olacağını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %42,2’si, “*çocuğumun ileri yaşlarındaki din algısına temel olacağını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %35’i, “*akranlarıyla birlikte din eğitimi alması daha çok istek uyandıracığını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %29,4’ü ve son olarak “*çocuğumun din eğitimi konusunda eksik olduğunu düşünüyorum*” gerekçesine ise katılımcıların %15,6’sı katıldığını belirtmiştir. Sunulan seçenekler içerisinde “*çocuğumun din eğitimi konusunda eksik olduğunu düşünüyorum*” gerekçesine %84,4’ü, “*akranlarıyla birlikte din eğitimi almasının daha çok istek uyandıracığını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %70,6’sı, “*çocuğumun ileri yaşlarındaki din algısına temel olacağını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %65’i, “*okul öncesi din eğitiminin daha kalıcı olacağını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %57,8’i, “*ahlaki değerlerin farkında olmasını isterim*” gerekçesine katılımcıların %57,2’i, “*çocuğumun davranışlarına olumlu etkisi olacağını düşünüyorum*” gerekçesine katılımcıların %56,1’i ve son olarak “*çocuğumun bilinçli bir din eğitimi almasını istiyorum*” gerekçesine katılımcıların %35’i katılmadığını belirtmiştir. Ebeveynlerin, okul öncesi din eğitimi verilmesini isteme nedeni çocukların “*ahlaki değerlerin farkında olması*”, “*ileri yaşlardaki din algısına etkisi*”, “*çocukların din eğitimi konusunda eksikliği*”, “*okul öncesi din eğitiminin daha kalıcı olacağı*”, “*çocuğun davranışlarında olumlu etki bırakacağı*” düşüncelerinden daha çok “*bilinçli bir din eğitimi alması gerektiği*” düşüncesidir. Dolayısıyla ebeveynlerin, çocuklara bilinçli bir din eğitimi verilmesi gerektiği düşüncesiyle okul öncesi din eğitimine olumlu baktıkları söylenebilir.

Anket çalışmasında yer alan “Anaokulu öğrencilerinin din eğitimi alması konusundaki görüş ve önerileriniz varsa yazınız?” şeklindeki açık uçlu soruya verilen cevaplar bu konu hakkında daha derinlemesine ipuçları vermektedir. Ebeveynlerce verilen cevaplara göre konuyu okul öncesi ve anaokulunda din eğitimi olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Zira okul öncesinde din eğitimini normal karşılayan ancak bu eğitimin anaokullarında değil de ailelerde verilmesinin gerektiğini belirten aileler mevcuttur. Bunun yanı sıra ebeveynlerin okul öncesi ve anaokulunda din eğitimi verilmesine ilişkin koşulsuz (kabul edici) yaklaşanlar ve koşullu (kabul edici) yaklaşanlar olarak ayırmak mümkündür. Okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimi verilmesini koşulsuz uygun bulan ebeveynlerin yaklaşımları bir an önce böyle bir uygulamanın yaygınlaştırılması yönündedir. Bu yönde görüş bildiren ebeveynlerden; *“Bence okul öncesi kesinlikle din eğitimi dersi verilmeli, biz yetişkinler maalesef yeteri derecede din eğitimi alamadığımız için çocuklarımızı da gerekli şekilde yetiştiremiyoruz. Biz din konusunda kendimiz çok eksiğiz. İnşallah okul öncesi ve sonrası din eğitimi dersleri verilir.”* (Kadın, Yaş Aralığı 35-50, Lise), diyerek din konusunda eksikliklerinin olduğunu düşünenler görülmüştür. Bir kısım ebeveynler koşulsuz bir şekilde din eğitiminin erken yaşlarda verilmesi gerekçesi olarak bireylerin çocukluk dönemi alınan eğitimin yararlarının yaşam boyunca süreceği düşüncesidir. Bu konuda bazı ebeveynler: *“Küçük yaşta ahlaki değerlerin farkına varması ileriki yaşlarında topluma ve insanlığa daha yararlı bir birey olarak büyüyeceğine inanıyorum.”* (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Ünv.), *“Çocukların sağlıklı ve vatanına, milletine hayırlı bir birey olarak yetişmesini istiyorsak okul öncesi yaştaki çocuklarımıza iyi bir din eğitimi vermemiz halinde ondan kötü bir kişilik ortaya çıkmaz.”* (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, İlkokul), demektedirler. Bir kısım ebeveyn ise küçük yaşlarda verilen eğitimin daha kalıcı olduğu düşüncesiyle: *“Çocukların küçük yaşta alacakları din eğitimi bir ömür kalıcı olacağını düşünüyorum. Bundan dolayı herkesin küçük yaştan din eğitimi almasını diliyorum”* (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Ortaokul), *“Bence kesinlikle verilmeli. Küçük yaşta verilen eğitiminin kalıcı olduğunu düşünüyorum. Bende kızımı dört buçuk yaşında Kuran eğitimi için sübyan mektebine gönderdim. Dört ay kadar. Çok memnun kaldım. ...İnşallah bir an önce okul*

öncesi ve ileriki okul yıllarında bu eğitim aktif bir hale gelir...." (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ortaokul) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ebeveynlerden bazıları, küçük yaşta alınan din eğitiminin çocukların dinine ve inancına daha bağlı bir birey olarak yetişmesinde katkı sağlayacağını belirterek koşulsuz bir şekilde din eğitimine destek vermektedir. Konuya ilişkin ebeveynler: *"Küçük yaşta çocukların çevreyi ve gördüklerini öğrendiklerini daha iyi bir şekilde kavradıkları için gelecekte din ve inançlarına daha bağlı olabilmeleri açısından güzel olacağını düşünüyorum."* (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ortaokul), *"...Ağaç yaşken eğilir atasözünden yola çıkarak ne kadar bir karar olduğunu gösteriyor."* (Kadın, Yaş Aralığı 35-50, İlkokul) diyerek küçük yaşlardan din eğitiminin din ve iman üzerindeki etkisine dikkat çekmişlerdir.

Okul öncesi din eğitimi verilmesine ilişkin koşullu görüş bildiren ebeveynlerin daha çok eğitim yöntem ve teknikleri ile özel öğretim yöntemleri ve çocuğun gelişim özelliklerinin dikkate alınması konusundaki kaygıları görünürlük kazanmıştır. Konu ile ilgili ebeveyn değerlendirmesinde: *"Çocukları korkutmadan ve sıkmadan, eğlenceli etkinliklerle eğitim verilmeli, çocuğa İslam'ın sevgisi aşılanmalı."* (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ünv.), *"Anaokulu öğrencilerinde din eğitimi verilirken çok soyut konulara değinilmemeli. Detaylar çocuğu dinden soğutabilir..."* (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Ünv.), *"Çok sıkmamak kaydıyla temel din konularını, dualar, doğru-yanlış, iyilik gibi konularda eğitim verilmesini doğru buluyorum."* (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ünv.), *"Ana sınıfı çocuğu oynayarak, dini sevdirecek öğretilmeli. Allah korkusu ile değil Allah sevgisi ile din öğretilmeli. Cehennemden bahsedilmeden yada bastırılarak öğretilmek yerine cennetin güzelliklerinden bahsetmeliyiz."* (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Üni.) ifadeleri ile karşılaşılmıştır.

Okul öncesi dönem çocuklarını anaokuluna gönderen ve çeşitli nedenlerden dolayı din eğitiminin anaokullarında yapılması taraftarı olan ebeveynler açık uçlu soruya verdikleri cevaplarla, anaokulunda din eğitiminin başlatılması yönünde çeşitli görüş bildirmişlerdir. Konuya ilişkin: *"İnşallah böyle bir şey yapılır. Küçükken öğrenmesi daha iyi herşeyi. Dinimizi, kitabımızı, ahlakı, saygıyı sevgiyi öğrenmesi, Kuran-ı öğrenmesi beni çok mutlu"*

eder.” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ortaokul), “Anaokulda din eğitimi olması bence güzel olur, çocuklara faydalı olacağını düşünüyorum.” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, İlkokul), “Gelecek nesiller için din çok önemlidir. Hemen derslere başlanılsın.” (Erkek, Yaş Aralığı 18-34, Lise), “Din eğitimi devlet kontrolü altında olursa tarikat ve cemaat gibi yerlere halk ihtiyaç duymaz ve duymamalıdır.” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Üniv.), “Hepimiz aileden din eğitimi almaya başlarız. Fakat bu pekiştirilmezse kalıcı olmaz. Bu nedenle okulda da pekiştirilmesi gerekiyor. Çocuğun aklında da yer etsin.” (Kadın, Yaş Aralığı 35-50, Lise), “Çocuğun gelişimi, kaliteli hayata ulaşması için bu zamanda yapılabilecek en iyi şey.” (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Üniv.) diyerek ebeveynler küçük yaşta alınan eğitimin önemi, çocukların hayatında ve toplumun geleceğine faydalı olacağı düşüncesi, diğer cemaat ve cemiyetlere karşı önlem olması, ailede verilen din eğitiminin yanı sıra okulda da din eğitimi verilmesinin pekiştireç görevi görmesi gibi anaokulunda din eğitimi verilmesinin gerekliliği yönünde çeşitli argümanlar öne sürmüşlerdir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Din Eğitimi Dersini Tercih (Zorunlu ve Seçmeli) Durumu

Okul öncesi din eğitimi verilmesini istiyorsanız, bu dersler zorunlu mu yoksa seçmeli mi verilmeli?	Kişi Sayısı	Yüzde
Zorunlu ders olarak	84	46,7
Seçmeli ders olarak	96	53,3
Toplam	180	100,0

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesini uygun bulan ebeveynlerin %53,3’ü din dersinin seçmeli ders olarak, %46,7’si ise zorunlu ders olarak verilmesi yönünde kanaat bildirmişlerdir. Bu durumda çocuklarını anaokuluna gönderen ebeveynler okul öncesi din dersinin zorunlu bir ders olmaksızın seçmeli bir ders olması yönünde görüş bildirmişlerdir. Ebeveynlerin çoğunluğu, din eğitiminin okul öncesi dönemde başlamasını istemekle beraber veliler tarafından tercih edilip edilmemesine bağlı olarak, seçmeli bir ders şeklinde verilmesi, dolayısıy-

la okul öncesi çocukların din eğitimi konusunda velilerin tasarruflarının gerektiği düşüncesinde olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 4. Ebeveynlerin Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi Ders İçeriği Dağılımı

Okul öncesi eğitimde din eğitimi verilmiş olsaydı hangi konu veya konuların ders müfredatında yer almasını isterdiniz?	Kişi Sayısı	Yüzde	
Ahlak Konuları (İyilik, Doğruluk, Yardımseverlik)	58	28,9	
İslami Konular (Namaz, Oruç, Zekat, Hac, Abdest vb.)	6	3,0	
İman Konuları (Allah’a, Peygambere, Ahiret Gününe, Kadere, vb.)	4	2,0	
Kur’an’ı Kerim	4	2,0	197
Dua öğretimi	3	1,5	OMÜFD
Hepsi	127	62,7	
Toplam	202	100,0	

Ebeveynlere “okul öncesi eğitimde din eğitimi verilmiş olsaydı aşağıdaki hangi konuların ders müfredatında olmasını isterdiniz?” sorusu sorulmuştur. Verilen cevaplara göre %62,7 oranındaki ebeveyn görüşü Ahlak konuları, İslami konular, İman konuları, Kur’an ve Dua öğretimi dahil olmak üzere bütün konuların müfredatta yer alması yönündedir. Ebeveynlerin %28,9’u ise müfredatta özellikle ahlak konularının yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Sadece İslami konuların öğretilmesini isteyenlerin oranı %3, sadece iman konularının öğretilmesini isteyenlerin oranı %2, sadece Kur’an’ı Kerim öğretilsin diyenlerin oranı %2, sadece dua öğretilsin diyenlerin oranı ise %1,5’dir. Ebeveynlerin okul öncesi din eğitimi içeriğinin ahlak, iman, İslam, Kur’an ve dua öğretimini kapsayacak bir özellikte olmasını, müfredatın bütüncül bir yaklaşımla hazırlanmasını istediklerini söylemek mümkündür. Nitekim Gün’ün “Veli ve

Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Gurubu Kur'an Kursu Eğitimi" başlıklı araştırmasına göre velilerin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 4-6 yaş aralığındaki çocuklar için özel olarak hazırlanmış ders programlarını yeterli gördüğü ancak bazılarının çocukların yaş seviyelerine göre ders programının ağır olduğunu belirttiği saptanmıştır.²²

Ankette yer alan "Anaokulu öğrencilerinin din eğitimi alması konusundaki görüş ve önerileriniz varsa yazınız?" açık uçlu soruya verilen cevaplar, bu konu hakkında da daha ayrıntılı ipuçları vermektedir. Ders içeriği hakkında ebeveynlerin büyük bir bölümü okul öncesi çocuklara iman, İslam, ahlak Kur'an, dua gibi konuların hepsinden verilmesini desteklerken bir kesim ebeveynler ise sınırlı konuların verilmesi yönünde görüş bildirmişlerdir. Okul öncesi din eğitimine içerik bakımından koşullu yaklaşan bazı ebeveynler daha çok ahlak ve değerler eğitimi uygun bulmaktadır. Konuya ilişkin ebeveyn "*Daha çok Şükür, israf, saygı ahlak konularından bahsedilmelidir. Okul öncesi öğrencilerine değerlerimiz öğretilmelidir...*" (Kadın, Yaş Aralığı 35-50, Üni.) derken diğer bazı ebeveynler, "*Kur'an'da temel olan hak adalet iyilik vb. gibi kavramların çocukların seviyesine göre verilmesinin uygun olacağını düşünüyorum.*" (Kadın, Yaş Aralığı 35-50, Lise), "*Hiçbirşey verilme bile iyilik, doğruluk, yardımseverlik, büyüğe saygı, dua öğretimi gibi ahlaki değer yargılarının üzerinde durulmasını isterim.*" (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ünv.), "*Çocukların ahlaki değer açısından zorunlu olmayarak zaman zaman seçmeli ders olarak çocuklara anlayabilecekleri şekilde güzel, yaşına uygun din eğitimi almasında sakınca görmüyorum.*" (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Lise) diyerek ders içeriğinin ahlak ve değerler konusundan oluşması gerektiğini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin bazıları ise ahlak konusunun yanı sıra Allah ve peygamber sevgisinin kazandırılmasının daha önemli olduğunu belirterek: "*Bu yaştaki çocuklara en başta ahlak konuları, daha sonra da Allah sevgisi, peygamber sevgisi konuları kesinlikle verilmeli. Bu konular ileriki yaşlarda akıllarında kalacak ve hayatta faydasını göreceklerdir.*" Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Üni.), "*...Din eğitiminin ilk aşaması Allaha iman ve*

²² Ayşegül Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Gurubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/7 (2015): 46.

daha sonra da ahlaki değerlerin kazandırılması olmalıdır. Allah'ı tanıyan ve ahlaki değerlere sahip bir çocuk hem ailesine hem de etrafındaki insanlara daha saygılı ve sevecen bir insan olup, ilerdeki yaşlarda İslami yaşama daha uygun bir hayat yaşayabilir." (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ün.v.) şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir.

Yapılan çalışmalarda velilerin büyük bir kısmı çocuklarının Kur'an kursunda harfleri öğrenmesinde problem yaşadıklarını belirtmişlerdir.²³ Diğer taraftan Korkmaz'ın araştırmasına göre veliler Kur'an kursundaki din eğitiminde 4-6 yaş dönemi çocuklara yüzüne, ezber dua öğretimini yeterli bulmamakta, programdaki drama vb. etkinliklerin zaman kaybı olduğunu düşünmektedirler.²⁴ Çocukların özelliklerini dikkate almadan bilgi ve ezber ağırlıklı yapılan bir din eğitimi çocuğun gelişimine zarar verebilir. Bu bakımdan velilerin çocuk gelişim özellikleri ve 4-6 yaş din eğitiminin amacı, kapsamı konusunda yeterince bilgilendirilmeleri önem arz etmektedir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi Vermesi Gereken Öğretmenler Hakkında Düşünceleri

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilse kimin vermesini isterdiniz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Okul Öncesi Öğretmeni	54	26,7
Meslek (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) Öğretmeni	101	50,0
Kuran kursu öğreticileri veya diğer din görevlileri	36	17,8
Fark etmez	11	5,4
Toplam	202	100,0

²³ Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Gurubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", 50.

²⁴ Mehmet Korkmaz, *4-6 Yaş Gurubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)* (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019), 68.

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesi durumunda ebeveynlerin %50'sine göre bu eğitimin meslek öğretmeni tarafından verilmesi daha uygun iken, %26,7'sine göre okul öncesi öğretmeni tarafından, %17,8'ine göre Kur'an kursu veya diğer din görevlileri tarafından verilmesi daha uygun görülmektedir. %5,4 oranındaki katılımcıya göre ise din eğitimi verecek kişinin statüsü önemli olmayıp bu konudaki görüşlerini fark etmez olarak belirtmişlerdir.

Bu durumda katılımcıların çoğunluğu okul öncesi dönemi çocuklara din eğitimi verilmesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerini daha uygun bulduğunu söylemek mümkündür. Ancak konu hakkında açık uçlu soruya bazı ebeveynlerin verdikleri cevaplardan öğreticilere karşı temkinli oldukları anlaşılmaktadır. Bu ebeveynler, öğreticilerin yükseköğretimden mezun ve pedagojik eğitimden geçmiş kişilerce yapılması gerektiği konusunda görüş bildirerek, şartlı yaklaşım sergilemişlerdir. Konuya ilişkin bazı ebeveynler: *"Pedagojik eğitim almış, eğitim düzeyi yüksek kişiler tarafından verilmesini istiyorum. ... Aile ile işbirliği yapılarak, eksikler tespit edilerek çocuğun eksik tarafları tamamlanmalıdır."* (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ün.v.), *"Okul öncesi çocuklara din eğitimi verecek öğretmenler en usta öğretmenler olmalı. Kesinlikle yükseköğretim mezunu olmalı. Sevdirerek din dersini verbilmeli, korku olmamalı. Çocuk psikolojisi ve gelişimi üzerinde üst düzey bilgisi olmalı. Çünkü anaokulu öğrencilerinin din eğitimi konusu çok önemlidir. Atılacak yanlış bir adım kaç yapayım derken göz çıkarır."* (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Lise) şeklinde ifadelerle okul öncesi dönem din eğitimi metodolojisi ve okul öncesi din eğitimi verecek yetişmiş insan kaynağı konusuna dikkat çekmişlerdir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerden bazıları küçük çocuklara din eğitimi verebilecek öğreticilerin henüz olmadığı iddiasındadır. Bu çerçevede: *"Yaşadığımız toplum içerisinde din eğitimi konusunda doğru olanı öğretecek bir öğretmenin olduğunu düşünmüyorum."* (Kadın, Yaş Aralığı 35-50, Ün.v.), *"Din eğitimi konusunda çocuklar soyut düşünemedikleri için bunu somutlaştıracak eğitimcilerin yetersiz olmasından çocuğu yanlış yönlendirebilirler."* (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ün.v.) diyen ebeveynler konu ile ilgili temel kaygı-

larını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin bu tarz kaygıları, Korkmaz'ın araştırmasında okul öncesi din eğitimi öğretmenleri tarafından da dile getirilmiştir. Bu araştırmaya göre mevcut 4-6 yaş Kur'an kurs öğretmenleri kendilerini en çok öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi, çocuk psikolojisi, çocukları derse motive edebilme ve çocuklarla etkili iletişim konularında eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir.²⁵ Gün'ün çalışmasına göre ise 4-6 yaş grubu Kur'an kursu eğitiminde görev alacak öğretmenler ilk etapta 9 günlük bir hizmet içi eğitim ile başlamış, sonrasında bu seminerlere bütün personelin katılmadığı, seminerlerin sınırlı sayıdaki öğreticiye verilebildiği ortaya çıkmıştır.²⁶

Tablo 6. Okul Öncesi Çocuklara Din Eğitimi Verilmesine Karşı Olan Katılımcılara Göre Din Eğitimi Verilmemesini İstememe Durumu

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesini istemiyorsanız için istemiyorsunuz?	Katılıyorum %	Katılmıyorum %	Toplam
Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesini istemiyorsanız için istemiyorsunuz?			201
Okul öncesi çocuğun yaşını din eğitimi için erken buluyorum	59,1	40,9	100,0
Okul öncesi çocuğun psikolojik olarak din eğitimine hazır olmadığını düşünüyorum	36,4	63,6	100,0
Aileden aldığı din eğitimini yeterli buluyorum	22,7	77,3	100,0
Okul öncesi eğitim veren kurumları	22,7	77,3	100,0

201
OMÜİFD

²⁵ Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, 101; Bilal Yorulmaz, "Kuran Kursu Öğreticileri İle Cami Görevlilerinin Okul Öncesi ve İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerine Ders Verme Durumlarına İlişkin Öz Algıları (İstanbul Örneği)", *Öneri Dergisi* 10/39 (01 Şubat 2013): 154; Ahmet Koç, "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi", *Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü - Nurullah Altaş (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014), 397.

²⁶ Gün, "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği", 41.

din eğitimi konusunda yetersiz buluyorum			
Din eğitimine karşıyım	13,6	86,4	100,0
Din eğitimi çocuğun öğrenme güçlüğüne sebep olur	9,1	90,9	100,0
Okul öncesindeki öğretmenleri din eğitimi konusunda eksik buluyorum	9,1	90,9	100,0

Okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilmesini uygun bulmayan toplam katılımcı içinde %10,9 oranındaki katılımcıya neden uygun bulmadıklarının gerekçesi sorulmuş ve birden çok seçeneği gerekçe olarak gösterme olanağı tanınmıştır. Buna göre çocuklara din eğitimi verilmesini uygun bulmayan katılımcıların %59,1'i çocuğun yaşınının din eğitimi için erken olmasını, %36,4 oranı ile çocuğun psikolojik olarak din eğitimine hazır olmadığı düşüncesi, %22,7 ile aileden alacağı din eğitimini yeterli bulma, %22,7 ile okul öncesi eğitim veren kurumların din eğitimi konusunda yetersiz bulma gerekçe olarak gösterilmiştir. %13,6 oranındaki katılımcı din eğitimine karşı olduğu için verilmesini uygun bulmamaktadır. Aynı %9,1 oranındaki katılımcı ise okul öncesindeki öğretmenleri din eğitimi konusunda eksik bulduğu için din eğitimi verilmesini uygun görmediğini belirtmiştir.

Çalışma çerçevesinde okul öncesi dönemde din eğitimine karşı olan ebeveyn görüşlerini üç grupta toplamak mümkündür. Birinci grup ebeveyn görüşü okul öncesi dönem çocukların yaşlarının din eğitimi için küçük olduğudur. İkinci grup ebeveynler ise bu eğitimlerin aile içerisinde verildiğinden eğitim kurumlarında verilmesinin gerek olmadığı düşüncesinde olanlardır. Bu iki grubun ortak noktası okul öncesi herhangi bir kurumda din eğitiminin verilmemesidir. Okul öncesi dönemin çocuklara din eğitimi için erken bir yaş olduğunu düşünen ebeveynler ile bu eğitim-

lerin aile içerisinde verilmesinin uygun olacağını düşünen ebeveynlerin konu ile ilgili: “Kızım henüz okuma yazma bilmediği için erken buluyorum...” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, İlkokul), “Okul öncesi çocuğunun din eğitimi için çok küçük olduğunu düşünüyorum. Zaten ailede gerekli olduğu kadarını aldığını düşünüyorum” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Üniv.), “Okul öncesi çocukların oyun çağındaki çocuklar olduğunu düşünüyorum. Ahlak konularını aile içinde aşulamaya çaba gösteriyoruz...” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Lise), “Ailede ve okulda verilen ahlak konularının yeterli olduğunu ...düşünüyorum.” (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Üniv.), “Din eğitimi aileden almasından yanayım, öğretmen ikinci planda olması gerekir.” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Ortaokul) şeklindeki ifadelerle düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Ancak bazı ebeveynler çocuklara din eğitimi verebilmenin çeşitli kazanımlar gerektirdiği ve farklı bir durum olduğu konusunu gözden kaçırmış görünmektedirler.

Okul öncesi din eğitimine karşı olan ebeveynlerden üçüncü grup ise din eğitiminin hiçbir şekilde yapılmaması taraftarı olanlar ile anaokulunda din eğitimi yapılmasına karşı olanlar şeklinde ayrıldığını görmekteyiz. Okul öncesi dönemde din eğitimi istemeyen ebeveynler: “Okul öncesindeki dönemde öğrenciler somut işlemler döneminde olduklarından soyut kavramları öğrenmeleri güç olacağından din eğitimi almalarını uygun bulmuyorum.” (Erkek, Yaş Aralığı 18-34, Okur-Yazar), Okul öncesi dönem, erişkinler için bile doğru anlaşılmanış kavramların çocuğa öğretilmesi için çok erken. Zaten bu yaşlarda soyut kavramların anlaşılması çok zor olduğu gibi çocuğa anlatabilmekte zordur.” (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Üniv.) biçiminde belirtmişlerdir. Anaokulunda din eğitiminin yapılmasını uygun bulmayan ebeveynler ise: “Din kurumsal bir olgu değildir ve herhangi bir devlet kurumunda zorunlu olarak dayatılmamalıdır. Fakat devlet dinin öğretilmesi için tüm şartları oluşturmalıdır. Okul öncesi çocuklara din eğitimi verilmemelidir.” (Erkek, Yaş Aralığı 35-50, Üniv.), “Verilmemelidir, çocuğun Allah’ı algılaması ve görünmeyen şeyleri algılaması kafasını allak bullak eder.” (Erkek, Yaş Aralığı 18-34, Lise), “Anaokulunda din eğitimi verilmesini doğru bulmuyorum. Çünkü verilebilecek en ufak yanlış bir eğitim veya bilgide çocuğun tüm hayatını olumsuz yönde etkileyebilir...” (Kadın, Yaş Aralığı 18-34, Üniv.) diyerek düşüncelerini

rini ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda okul öncesi dönemde ebeveynlerden büyük bir oran, temelde din eğitimi verilmesine karşı olmamakla birlikte, bazı çekincelerinin olduğu da bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 7. Çocukların Yaşına Göre Ebeveynlerin Okul Öncesi Dönemde Çocuklara Din Dersi Verilmesini Uygun Bulma Durumu

Çocuğunuzun yaşı?	Okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesini uygun buluyor musunuz?			Toplam
	Verilmelidir	Fark etmez	Kesinlikle verilmemelidir	
204 OMÜİFD	4 Yaş 14	9	5	28
	50,0%	32,1%	17,9%	100,0%
5 Yaş 45	23	11	79	
	57,0%	29,1%	13,9%	100,0%
6 Yaş 69	20	6	95	
	72,6%	21,1%	6,3%	100,0%
Toplam	128	52	22	202
	63,4%	25,7%	10,9%	100,0%

Katılımcıların sahip olduğu çocukların yaşına göre okul öncesi dönemde din dersi verilmesini uygun bulma durumu incelendiğinde; 4 yaş çocuk sahibi katılımcıların %50'sinin, 5 yaş çocuk sahibinin %57'sinin ve 6 yaş çocuk sahibi katılımcıların %72,6'sının din dersi verilmesini uygun gördüğü; 4 yaş sahibi katılımcının %17,9'unun 5 yaş çocuk sahibi katılımcı-

cının %13,9'unun ve 6 yaş çocuk sahibi katılımcının %6,3'ünün uygun görmediği Tablo 7'de görülmektedir. Ayrıca %32,1 oranındaki 4 yaş çocuk sahibi, %29,1 oranındaki 5 yaş çocuk sahibi ve %21,1 oranındaki 6 yaş çocuk sahibi katılımcı ise net bir şekilde verilmesinden ya da verilmemesinden yana olmayıp okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi verilip verilmemesine fark etmez şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Sahip olunan çocuk yaşı ile okul öncesi dönemde okullarda çocuklara din dersi verilmesini uygun bulma durumu arasında anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte; 6 yaşındaki çocuğa sahip katılımcıların 5 yaş ve 4 yaş çocuğa sahip katılımcılara göre din dersi verilmesine daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir. Ayrıca 4 yaşındaki ve 5 yaşındaki çocuğa sahip katılımcıların 6 yaş çocuğa sahip katılımcıya göre okul öncesi dönemde kesinlikle din dersi verilmemesine daha yüksek oranda katıldıkları gözlemlenmiştir. Bu durumda çocukların yaşı yükseldikçe ebeveynlerin okul öncesi dönemde okullarda din dersi verilmesine daha olumlu baktıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 8. Annenin Öğrenim Durumu İle Okul Öncesi Dönemde Çocuklara Din Dersi Verilmesi Değişkeni Arasındaki İlişki Durumu

Annenin öğrenim durumu	Okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesini uygun buluyor musunuz?			Toplam
	Verilmelidir	Fark etmez	Kesinlikle verilmemelidir	
Okuma-yazma bilmiyor	15 71,4%	5 23,8%	1 4,8%	21 100,0%
İlkokul Mezunu	40 74,1%	11 20,4%	3 5,6%	54 100,0%

	Ortaokul	26	12	3	41
	Mezunu	63,4%	29,3%	7,3%	100,0%
	Lise	25	13	5	43
	Me- zunu	58,1%	30,2%	11,6%	100,0%
	Üniversite	22	10	8	40
	mezunu	55,0%	25,0%	20,0%	100,0%
	Lisansüstü	0	1	2	3
		,0%	33,3%	66,7%	100,0%
206	Toplam	128	52	22	202
OMÜİFD		63,4%	25,7%	10,9%	100,0%

“Okul öncesi dönemde din dersi verilmesini uygun buluyor musunuz?” sorusuna; okuma yazma bilmeyen katılımcı annelerin %71,4’ü, ilkokul mezunu katılımcı annelerin % 74,1’i, ortaokul mezunu katılımcı annelerin %63,4’ü, lise mezunu katılımcı annelerin %58,1’i ve üniversite mezunu katılımcı annelerin %55’i “verilmelidir” şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca okuma yazma bilmeyen katılımcı annelerin %4,8’i, ilkokul mezunu katılımcı annelerin %5,6’sı, ortaokul mezunu katılımcı annelerin %7,3’ü, lise mezunu katılımcı annelerin %11,6’sı ve üniversite mezunu katılımcı annelerin ise %20’si okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesini uygun bulmamıştır.

Ki Kare Testi

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,222a	10	,038

Bu iki değişken arasındaki anlamlı farklılık ilişkisi aşağıdaki Ki Kare Testinde görüldüğü üzere Pearson Ki-Kare $0,038 < 0,05$ 'ten olduğu için değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup, annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesini uygun bulmadıkları ve eğitim düzeyi düştükçe bu durumun tam tersi şeklinde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 9. Babanın Öğrenim Durumu ile Okul Öncesi Dönemde Çocuklara Din Dersi Verilmesi Değişkeni Arasındaki İlişki Durumu

Babanın öğrenim durumu	Okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesini uygun buluyor musunuz?				Toplam
	Verilmelidir	Fark etmez	Kesinlikle memelidir	veril-	
Okuma-yazma bilmiyor	2 66,7%	1 33,3%	0 ,0%	3 100,0%	
İlkokul Mezunu	17 63,0%	6 22,2%	4 14,8%	27 100,0%	
Ortaokul Mezunu	12 57,1%	8 38,1%	1 4,8%	21 100,0%	
Lise Mezunu	42	15	4	61	

	68,9%	24,6%	6,6%	100,0%
Üniversite mezunu	55	20	10	85
	64,7%	23,5%	11,8%	100,0%
Lisansüstü	0	2	3	5
	,0%	40,0%	60,0%	100,0%
Toplam	128	52	22	202
	63,4%	25,7%	10,9%	100,0%

“Okul öncesi dönemde din dersi verilmesini uygun buluyor musunuz?” sorusuna; okuma yazma bilmeyen katılımcı babaların %66,7’si, ilkokul mezunu katılımcı babaların %63’ü, ortaokul mezunu babaların %57,1’i, lise mezunu katılımcı babaların %68,9’u, üniversite mezunu katılımcı babaların %64,7’si *“verilmelidir”* şeklinde cevap vermiştir. Yüksek lisans/doktora mezunu katılımcı babaların %40’ı fark etmez, %60’ı ise kesinlikle verilmemelidir şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Ayrıca okul öncesi dönemde çocuklara din dersi *“kesinlikle verilmemelidir”* şeklinde görüşlerinin bildiren ilkokul mezunu katılımcı babaların oranı %14,8, ortaokul mezunu katılımcı babaların oranı %4,8, lise mezunu katılımcı babaların oranı %6,6, üniversite mezunu katılımcı babaların oranı ise %11,8’dir. Bu durumda okul öncesi din eğitimi verilmesi konusu lisansüstü mezunu bir kesim babalar için pek de önemli bir konu değilken, diğer bir kesim için ise kesinlikle karşı olunan bir konudur. Okuma yazma bilmeyen babaların tamamı okul öncesi dönemde din eğitimi verilmesine kesinlikle karşı değilken, lisansüstü mezunu babaların tamamı ise lisansüstü mezunu annelerde olduğu gibi din eğitimi verilmesini uygun bulmadıkları görülmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların Din Eğitimini Aldığı Kuruma göre Okul Öncesi Dönemde Çocuklara Din Dersi Verilmesini Uygun Bulma Durumu

Daha önce din eğitimi aldığınız hangi kurumdan din eğitimi aldınız?	Okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesini uygun buluyor musunuz?			Toplam
	Verilmelidir	Fark etmez	Kesinlikle verilmemelidir	
Aileden	41	21	10	72
	56,9%	29,2%	13,9%	100,0%
Okuldan	32	13	3	48
	66,7%	27,1%	6,2%	100,0%
Medreseden	5	0	0	5
	100,0%	,0%	,0%	100,0%
Kur'an Kur- sundan	32	10	3	45
	71,1%	22,2%	6,7%	100,0%
Kendi imkânlarımla öğrendim	9	4	3	16
	56,2%	25,0%	18,8%	100,0%
Camiden	6	4	3	13
	46,2%	30,8%	23,1%	100,0%
Diğer	3	0	0	3
	100,0%	,0%	,0%	100,0%
Toplam	128	52	22	202
	63,4%	25,7%	10,9%	100,0%

209
OMÜİFD

Katılımcıların daha önce din eğitimi aldığı kuruma göre okul öncesi dönemde okullarda çocuklara din dersi verilmesini uygun bulup bulmama durumları incelendiğinde; din eğitimini aileden alanların %56,9'u verilmelidir, %29,2'si fark etmez, %13,9'u ise kesinlikle verilmemelidir görüşünde olup, din eğitimini okuldan alanların %66,7'si verilmelidir, %27,1'i fark etmez, %6,2'si kesinlikle verilmemelidir görüşündedir. Din eğitimini medreselerden ve diğer kurumlardan alanların ise %100'ü kesinlikle verilmelidir görüşüne hakim olup, Kur'an kursundan alanların %71,1'i verilmelidir, %22,2'si fark etmez, %6,7'si kesinlikle verilmemelidir şeklinde bu konudaki görüşlerini belirtmişlerdir. Son olarak din eğitimini kendi imkanları ile öğrenen katılımcıların %56,2'si verilmelidir, %18,8'i kesinlikle verilmemelidir görüşünde olup, camiden din eğitimi alanların ise %46,2'si verilmelidir, %23,1'i kesinlikle verilmemelidir görüşündedir. Bu bağlamda okul öncesi dönemde çocuklara din dersi verilmesinin uygun bulunup bulunmamasının kişilerin daha önce din eğitimi aldığı kuruma göre değişkenlik göstermediğini söylemek mümkün olup, araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre genel görüş verilmesi yönündedir; ancak bu oran sadece din eğitimini camiden alanlarda %50'nin altında çıkmıştır.

Sonuç

Okul öncesi dönemi çocuklar için din eğitimi faaliyeti, din eğitimi faaliyetinde bulunan ve din eğitimcisi yetiştiren kurumlar ile ebeveynler açısından önemli bir evredir. Okul öncesi dönemde din eğitiminin gelişebilmesi ancak ebeveynlerin desteği ile mümkün olacağından, çocukların eğitiminde önemli rolü bulunan ve anaokulundan itibaren eğitimin bir paydaşı olan ebeveyn görüşlerinin dikkate alınması önemlidir. Ülkemizde yakın zamanda Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 yaş aralığındaki çocuklara yönelik olarak Kur'an Kursu programı ve okul öncesi dönem çocuklarının dini gelişim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla DİB ile MEB arasındaki protokoller çerçevesinde çeşitli etkinliklere başlanmış durumdadır. Dolayısıyla okul öncesi dönemde atılan bu yeni adımların sürdürülebilir hale getirilmesi, konuyla ilgili çalışmaların artırılması ve elde edilen

bulguların taraflarca değerlendirilerek yaşama geçirilmesi ile mümkündür. Bu çerçevede yapılan araştırma kapsamında ebeveynlere biri açık uçlu soru olmak üzere toplam on dokuz soru sorulmuş, çapraz analizler yapılmış, ortaya çıkan bulgular yorumlanarak değerlendirilmiştir. Anaokulu bağlamında okul öncesi çocuklara din eğitimi verilmesine ilişkin ebeveynlerin yaklaşımları ile ilgili olarak yapılan bu çalışmada, okul öncesi dönemde din eğitimi, anaokulunda çocuklara din eğitiminin verilmesi, ders içeriği, öğreticilerin özelliği gibi hususlar öne çıkmıştır. Bu konuların yanı sıra araştırmaya göre çoğunluğu teşkil eden ve okul öncesi dönemde din eğitimi verilmesini isteyen ebeveynlerin gerekçeleri ile azınlıkta kalan ve bu dönemde din eğitimi verilmesini istemeyen ebeveynlerin kaygıları görünürlük kazanmıştır.

Ebeveynlerin çoğunluğunun okul öncesi döneminde çocuklara din eğitimi verilmesinin gerekli olduğu ve bu eğitimin anaokulunda verilmesinin uygun olacağı kanaatinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda ebeveynlerin okul öncesinde din eğitimini uygun bulma durumları çocukların yaşı ile doğru orantılı olarak artış göstermektedir. Anaokuluna çocuğunu 4 yaşında gönderen ebeveyn din eğitimi verilmesini daha az (%50) isterken, çocuğunu 5 yaşında gönderen ebeveynde bu oranın (%57) arttığı, çocuğu 6 yaşında olan ebeveynlerde ise bu oranın (%72) üst seviyelere çıktığı görülmüştür. Bu da bize anaokulundaki çocuğun yaşının yükselmesiyle ebeveynlerin çocuklara din eğitimi verme arzusu arasında doğru bir orantının olduğunu göstermektedir. Okul öncesi dönemde din eğitimini uygun bulan ebeveynlerin çoğunluğu bu dersin seçmeli olarak verilmesinin gerektiği yönünde kanaat bildirmişlerdir. Dolayısıyla aileler okul öncesi din eğitimi verilecek çocuk için ebeveynlerin tercihlerinin alınmasını önemsemektedirler. Okul öncesi dönemde çocukların din eğitimi ders içeriği konusunda ebeveynlerin büyük bir kısmının görüşü ahlak, İslam, iman, Kur'an'ı Kerim, dua öğretimi gibi konuların hepsinin müfredatta yer alması yönündedir. Ayrıca okul öncesi dönemde din eğitimi verecek öğreticilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri olması ebeveynlerin çoğunluğunun tercihi olarak karşımıza

çıkılmıştır. Ancak ebeveynlerin okul öncesi din eğitimi verecek olan öğreticilerin özellikleri konusunda olabildiğince hassas oldukları görülmüştür. Diğer taraftan okul öncesi dönemde din eğitimi uygun bulan ancak anaokullarında din eğitimi verilmesine karşı olan ebeveynler, okul öncesi dönem din eğitiminin aile içinde verilmesinin gerektiği ve bunun çocuklara din eğitimi açısından yeterli olacağı kanaatini taşıdıkları görülmüştür.

Çalışma neticesinde okul öncesi dönemde ve anaokulunda din eğitimi verilmesine ilişkin ebeveyn görüşlerini; din eğitimine koşulsuz yaklaşım sergileyen, din eğitimine koşullu yaklaşım sergileyen ve din eğitimine karşı olan ebeveynler şekilde üç grupta sınıflandırmak mümkündür. Buna göre:

Okul öncesi dönemde din eğitimi verilmesini isteyen çoğu ebeveynin, din eğitimine karşı koşulsuz yaklaştıkları görülmüştür. Okul öncesi dönem din eğitimi verilmesini koşulsuz olarak isteyen ebeveynler; böyle bir eğitimin verilmesi neticesinde çocuklarının dini açıdan bilinçli yetişeceğini, aldıkları din eğitiminin davranışlarına yansıtacağını, ilk dini bilgilerin daha kalıcı olacağını ve ahlaki olarak olumlu katkı sağlayacağını düşünmektedir. Ayrıca bu ebeveynlerde, küçük yaşta verilen din eğitiminin çocuklarının yaşamlarında etkin rol oynayacağı, dinine ve inancına daha bağlı bir birey olarak yetişeceği düşüncesi hakimdir. Okul öncesi dönem çocuklara din eğitimi verilmesini koşulsuz bir şekilde isteyen ebeveynlerin böyle bir uygulamanın bir an önce yaygınlaştırılması yönünde eğilim sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Bu düşünceye sahip ebeveynlerin dini hassasiyetinin yüksek olma ihtimali, onların okul öncesi dönemde din eğitimine koşulsuz yaklaşım sergilemelerinin muhtemel bir nedeni olarak görülebilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimine koşullu yaklaşım sergileyen ebeveynler, okul öncesi din eğitimi için bazı şartların oluşmasını önemseyen ebeveynlerdir. Bu ebeveynlere göre öncelikle din eğitimi verecek öğreticilerin; çocuk gelişimi ve psikolojisi konusuna uzman, öğretim yöntem ve teknikleri ile özel öğretim yönetmeleri konu-

sunda yetkin kimseler olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra koşullu yaklaşım sergileyen ebeveynlerin, okul öncesi din eğitiminin çocuğun yaşına uygun verilmesi; korkutarak ve zorlamayla değil, sevdilerek öğretilmesi; konuların soyut değil, somut anlatılması; detaylı değil yüzeysel bir şekilde verilmesi; ayrıca doğru, yanlış, iyilik, kötülük gibi genelde ahlaki değerlerin çocuğa kazandırılmasını önemsedikleri görülmüştür.

Bir diğer grup okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimine karşı olan ebeveynlerdir. Bu ebeveynler, okul öncesi çocuğun yaşının din eğitimi için uygun olmadığı ve çocuğun psikolojik olarak din eğitimine hazır bulunmadığı kanaati içindedirler. Bu ebeveynlerin bir kısmının görüşüne göre ailede verilecek din eğitimi, çocuk için yeterlidir. Diğer bir kısım ebeveyn ise okul öncesi eğitim veren kurumları din eğitimi konusunda yetersiz bulmakta ve bu doğrultuda okul öncesi din eğitimine gerek olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Okul öncesi dönemde ve anaokulunda din eğitimine tamamen karşı olan çok az bir gurubun varlığı da dikkat çekmektedir.

Okul öncesi dönemde ve anaokulunda çocuklara din eğitimi verilmesine ilişkin ebeveyn görüşleri göz önünde bulundurulduğunda:

Öncelikle okul öncesi dönem din eğitiminin metodolojisi oluşturulmalıdır. Bu metodolojinin oluşturulabilmesi için yüksek din eğitim kurumları ilköğretimi de kapsayacak şekilde okul öncesi dönem din öğretmenlerinin yetiştirildiği bir modele kavuşmalıdır. Branşlaşmayla birlikte okul öncesi dönem çocuklara yönelik metodoloji oluşacak ve ayrıca din eğitimi verecek öğretmenlerin alan dersleri ile birlikte çocuk gelişimi ve özel öğretim yöntemi konusunda yeterli düzeyde eğitim almaları sağlanacaktır. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığından ziyade yüksek din eğitimi kurumları ile işbirliği yapmalı, okul öncesi çocuklara din eğitimi verilmesinde çocukların olumsuz etkilenmemesi adına okul öncesi dönem çocuklara din eğitimi verebilecek yeterliliğe sahip kendi kadrolarını oluşturması gereklilik arz etmektedir.

Diğer taraftan okul öncesi dönem çocuklarının dini gelişimi konusunda ebeveynlerin bilinçlenmesi için konunun din eğitimcisi yetiştiren ve din eğitimi faaliyeti yürüten kurumlarca bilimsel temelde tartışılmasının önemi saptanmıştır. Bu konuda din eğitimi faaliyeti yürüten kurumların iletişim ve halkla ilişkiler açısından konuyu değerlendirmesi gerekmektedir. Böylece okul öncesi dönem din eğitimi verilmesinde olumsuz düşünceye sahip olan ebeveynlerin kaygılarının belli ölçüde giderileceği düşünülmektedir.

Netice itibarıyla çocuklarını okul öncesi kurumlara gönderen ebeveynlerin, Milli Eğitim Bakanlığı ve okul öncesi dönemde çocuklara din eğitimi faaliyeti yürüten Diyanet İşleri Başkanlığı ile her iki kuruma din eğitimcisi yetiştirmekte olan yüksek din eğitim kurumlarından okul öncesi dönemi din eğitimine ilişkin beklentilerinin olduğu görülmüş ve bu çerçevede ilgili kurumların dönüşümünün luzumu ortaya çıkmıştır.

214

OMÜİFD

Kaynakça

- Akto, Semra - Akto, Akif. "Okul Öncesi Öğretmenlerin Din Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi (Nitel Bir Araştırma)". *e-Şarkiyat İlmî Araştırmaları Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 9/2 (30 Kasım 2017): 1096-1121.
- Ay, Mehmet Emin. "Ailede Verilecek Din Eğitiminde Genel Prensipler". *İslam' da Aile ve Çocuk Terbiyesi (II)*. Ed. İbrahim Canan. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Cebeci, Suat. *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri*. Bursa: Alfa Yayınları, 1997.
- Çelebi, Kübra - Şahin, Merve - Bütün, Neslihan - Kol, Suat. "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Din Dersine Yönelik Görüşleri". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/5 (15 Aralık 2016): 2279-2292.
- Cömert, Dilsiruz - Havise, Gileç. "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen- Aile- Çocuk ve Kurum". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1 / 131-145 (2004).
- Dinç, Berrin. "Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Hakları Eğitimi Konusundaki Görüşleri". *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 3 / 1 (28 Mart 2015): 7-25.
- "Diyanet İşleri Başkanlığı Siirt Müftülüğü". Erişim: 26 Mart 2019. <https://siirt.diyanet.gov.tr/Sayfalar/ContentDetail.aspx?MenuCategory=Kurumsal2&ContentCategory=personelimiz>.

- Gün, Ayşegül. "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Gurubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/7 (2015): 33-66.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın, 2009.
- Karasu, Teceli. "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi (Muş İli Örneği)". *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*. 51 (30 Haziran 2019): 479-500.
- Kılınç, Hasan Hüseyin - Bulut, Ayhan - Yenen, Emin Tamer. "Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen ve Veli Etkileşimi Üzerine Bir Çalışma". *Route Educational and Social Science Journal* 3/1 (2016): 351-365.
- Koç, Ahmet. "Kur'an Kurslarında Din Eğitimi". *Din Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü - Nurullah Altaş. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.
- Korkmaz, Mehmet. *4-6 Yaş Gurubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019.
- Kurt, İbrahim. *Velilerin 4-6 Yaş Gurubu Kuran Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri Ve beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği) (Y. Lisans Tezi)*. Hitit Üniversitesi, 2017.
- "Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim". *Resmi İstatistik Programı Yayınıdır*. Ankara, y.y. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/30102730_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2018_2019.pdf.
- "Öğretim Yılına Göre Okul Öncesinde Net Okullaşma Oranı, Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı". Erişim: 27 Eylül 2019. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018.
- Oruç, Cemil. "Montessori Eğitim Yaklaşımının Din Eğitimine Uygulanması: Godly Play Örneği". *Değerler Eğitimi Dergisi* 17/38 (2019): 235-266.
- Oruç, Cemil. "Okul Öncesi Dönem Çocuğunda Ahlaki Değerler Eğitimi". *Eğitim Ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori Ve Uygulama* 2 (23 Temmuz 2010): 37-60.
- Tosun, Cemal - Çapcıoğlu, Fatma. "4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi". *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5 (2015): 705-720.
- "Türkiye İstatistik Kurumu". *İllere Göre Bitirilen Eğitim Durumu, 2008-2018*. Erişim: 03 Nisan 2020. <http://tuik.gov.tr/PreTabloArama.do>.
- Yorulmaz, Bilal. "Kuran Kursu Öğreticileri İle Cami Görevlilerinin Okul Öncesi ve İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerine Ders Verme Durumlarına İlişkin Öz Algıları (İstanbul Örneği)". *Öneri Dergisi* 10/39 (01 Şubat 2013): 149-162.

